

Форум Социална демокрация
Визии и опции за ЮИЕ

19

Десет ключови въпроса за социалдемокрацията в Европа

В търсене на нов политически прочит
за едно солидарно общество в Европа

**FRIEDRICH
EBERT**
STIFTUNG

*Какво означава социалната демокрация в днешния глобализиран свят?
Какво означава социална демокрация?*

*Все още ли интересът на гражданите към политиката е налице?
Може ли той отново да бъде събуден?*

*Съвместими ли са икономическата динамика и социалната справедливост?
Кои конкретни политики се оказаха осъществими? Колко успешни бяха те?*

Тези и други въпроси са значими и съществени за всички региони на света. С поредицата от публикации „Форум социална демокрация – визии и опции за ЮИЕ“ Фондация Фридрих Еберт желае да допринесе за дебата по тези теми в Югоизточна Европа. Публикациите ще бъдат придружени от форум в Интернет (www.forum-social-democracy.org). Каним всички читатели да участват активно в тези дебати.

Фондация Фридрих Еберт

Бюро България
Ул. “Княз Борис I” № 97
1 000 София
България

• Текстът е публикуван също и на сръбски, македонски, албански и български език

• Можете да намерите всички текстове на адрес в Интернет www.fes.rs

Съдържание:

1. Какво означава солидарност в днешните обществени и икономически условия?	5
2. Какви пътища съществуват за постигане на повече икономическа и социална справедливост?	5
3. Как могат да бъдат подсилени свободата и самоопределянето на хората?.....	6
4. Как може да бъде съживено и подсилено демократичното участие?.....	6
5. Как може да бъде задоволена жаждата на хората за идентичност и принадлежност?	7
6. Как може претенцията за справедливост между половете да се утвърди в житейската практика?.....	7
7. Как индустриалното общество може да постигне екологично обновяване?	8
8. Как се гради отношението между държава и пазар и как може да бъде гарантирана държавната (финансова) дееспособност?.....	9
9. Каква роля трябва играе Европа за в бъдеще?	9
10. Как може хегемонията на политическия дискурс да бъде спечелена отново и какви са опорите на една успешна стратегическа способност?.....	10

ДЕСЕТ КЛЮЧОВИ ВЪПРОСА ЗА СОЦИАЛДЕМОКРАЦИЯТА В ЕВРОПА В ТЪРСЕНЕ НА НОВ ПОЛИТИЧЕСКИ ПРОЧИТ ЗА ЕДНО СОЛИДАРНО ОБЩЕСТВО В ЕВРОПА

ЕРНСТ ХИЛЕБРАНД И ГЕРО МААС

Декември 2011

Дори и в третата година на финансовата криза социалдемократическите партии в Европа се намират в отбранителна позиция, както по отношение на властта, така и в идейно политически смисъл. Те извличат много малка полза от кризата на финансовия капитализъм и от дълбокото вкореняване на идеята за социална държава в европейските общества.

Въпреки различията помежду им, всички социалдемократически партии се изправят пред сходни въпроси за бъдещето си, които трябва да получат отговор в търсенето на нов политически прочит. Социалдемократията в Европа е поставена пред предизвикателството да се утвърди по нов начин в съответния национален контекст и да съумее да намери обща червена нишка в европейската политика, без да пренебрегва националните особености.

Настоящата публикация формулира десет въпроса към европейската социалдемократия. Те се разпростират от бъдещето на Европа, минавайки през съвременната интерпретация на солидарността, до засилването на демократичното участие, свободата и самоопределянето на гражданите.

„Политическите действия, дори и в постидеологическата епоха, се нуждаят от сериозен прочит, обвързващ миналото с бъдещето. Той придава смисъл на всекидневното вземане на решения. Такива митове са източник на сила, но и винаги са средство в борбата за власт.“
(Херфрид Мюнклер, Франкфуртер алгемайне цайтунг от 10.08.2010 г.)

Социалдемократическите партии в Европа все още се намират в отбранителна позиция, както по отношение на властта, така и в идейно политически смисъл. Електорално те не печелят нито от кризата на финансовия капитализъм, нито от дълбокото вкореняване на идеята за социална държава в европейските общества. В сравнение с миналото десетилетие, те управляват вече в много малко европейски страни. След последните европейски избори в институциите на Европейския съюз (ЕС) доминират либерално-консервативни мнозинства.

Това поставя социалдемократията в Европа пред двойно предизвикателство: от една страна, да се утвърди по нов начин в съответния национален контекст. От друга страна, тя трябва да съумее да намери обща червена нишка в европейската политика, без да пренебрегва националните особености. Въпреки различията помежду им, всички социалдемократически партии се изправят пред сходни въпроси за бъдещето си, които трябва да получат отговор в търсенето на нов политически прочит. Въпросите се разпростират от бъдещето на Европа (и на еврото), минавайки през перспективите на една постнеолиберална икономическа стратегия и стратегия на растеж, до бъдещото значение на солидарността, засилването на демократичното участие и свободата и гарантирането на индивидуалната свобода и самоопределяне. Отговорите на тези въпроси биха могли да предоставят основа за една бъдеща социалдемократическа визия само, ако се разглеждат в съвкупност.

За да помогне в ориентирането по пътя към един нов социалдемократически прочит, настоящето изложение формулира десет политически и стратегически ключови въпроса за бъдещето на социалдемократията в Европа:

1. Какво означава солидарност в днешните обществени и икономически условия?
2. Какви пътища съществуват за постигане на повече икономическа и социална справедливост?
3. Как могат да бъдат подсилени свободата и самоопределянето на хората?
4. Как може да бъде съживено и подсилено демократичното участие?
5. Как може да бъде задоволена жаждата на хората за идентичност и принадлежност?
6. Как може претенцията за справедливост между половете да се утвърди в житейската практика?
7. Как индустриалното общество може да постигне екологично обновяване?
8. Как се гради отношението между държава и пазар и как може да бъде гарантирана държавната (финансова) дееспособност?
9. Каква роля трябва играе Европа за в бъдеще?
10. Как може хегемонията на политическия дискурс да бъде спечелена отново и какви са опорите на една успешна стратегическа способност?

1. Какво означава солидарност в днешните обществени и икономически условия?

Понятието солидарност заема централно място в обществено-политическите представи на социалдемократията. Във всеки случай, нараства броят на гражданите, които, в сравнение с преди, гледат скептично на реално съществуващите механизми на солидарност – на социалното преразпределяне на модерната социална държава. Исканията за ограничаване на социалните системи за сигурност, на обществения сектор и механизмите за преразпределение намират все по-голяма подкрепа. Това се отнася и за много „редови граждани“, които гледат на себе си все повече като на постоянни финансисти на системи, за чиято необходимост не носят отговорност, от чиито услуги нямат полза и от чиито злоупотреба се оплакват. Отслабването на колективната общоидентичност във все по-хетерогенните общества погребва социално-психологическите предпоставки за колективни и индивидуални солидарни действия. В страните от бившия Източен блок тези понятия и без друго предизвикват негативни асоциации. Цари дълбоко недоверие към държавните актьори и институции и на тях се гледа като на представители на държавна (принудително) организирана солидарност.

С оглед на това развитие, европейската социалдемократия трябва да преосмисли представите си за солидарност и социална държава. Концептуалните предизвикателства не се отнасят само за оперативното прилагане на идеята за социална държава – както в дебатите за „превантивна“ или „последваща“ социална държава – а и за основните механизми и принципи, според които са организирани солидарните системи:

- Кой финансира системата и как може да се осигури разпределяне на тежестта на социалните системи отново върху повече и по-широки рамене?
- Докъде се простират границите на държавата или на обществото? Кои са централните предизвикателства и задачи пред социалната държава днес и какви практически политически приоритети следват от тях?

- Как може отново да бъде подсилен принципът на справедливост и на признаване на индивидуалния принос в социално-осигурителните и пенсионните системи?
- Как да се справим с отслабването на социално-психологическите основни предпоставки за обществена солидарност – споделена общоидентичност в рамките на класовото и национално съзнание, принципа на реципрочност и времевата ограниченост на „помощта в нужда“?

2. Какви пътища съществуват за постигане на повече икономическа и социална справедливост?

Социалното неравенство все повече се разпростира в цяла Европа: Нивото на заплатите спада, а бедността се увеличава, трудовото възнаграждение тенденциозно се отдалечава от развитието на продуктивността и разпределението на доходите се променя в ущърб на фактора труд. Социалдемократическите партии не успяха да предотвратят това развитие. Опитите да се компенсират последствията от това развитие с държавно организирано преразпределение, все повече прерастват в едно пренатоварване на социалните системи. За намаляването на нивото на нетното възнаграждение, обаче, не са отговорни само променените отношения на силите в икономическата сфера, държавата също има огромен принос към загубата на доходи на заетите с постоянно трудово правоотношение, благодарение на растящото облагане на възнагражденията и увеличаването на социално-осигурителните вноски (при едновременно облекчаване на печалбите). В този смисъл социалдемократията е изправена пред редица въпроси:

- Как може да бъде коригирано първичното разпределение на приходите и стойността на труда отново да застане в центъра на икономическия и социално-политически дебат?
- Как държавната политика може да противодейства на несправедливите тенденции на разпределение на капиталисти-

ческата икономика – чрез прогресивно облагане, чрез максимални и минимални заплати или минимални инвестиционни квоти?

- Как може да бъде засилено икономическото участие на производителите във фирмите, да бъдат увеличени приходите им и правото им на участие в процесите на взимане на решения?
- Как може да бъде намалено облагането на трудовото възнаграждение от държавата и социалното осигуряване – от бруто да се получава по-голямо нето, измислено по социалдемократичен начин?

3. Как могат да бъдат подсилени свободата и самоопределянето на хората?

Узурпацията на понятието за индивидуална свобода и самоопределяне чрез една радикално-индивидуалистична, антидържавна интерпретация беше ключов елемент във възхода на неолиберализма към хегемониалната идеология на последните десетилетия. Социалдемократическото движение е изправено пред предизвикателството да си завоюва обратно понятието за индивидуална свобода. Истинската свобода е не само – в либерален смисъл – „свободата от“, а също и една по-широкообхватна, еманципаторска „свобода за“ нещо. За нея има институционални – правни и политически – но също икономически и обществени предпоставки. Задача на социалдемократията ще бъде да убеди хората, че индивидуалната свобода се нуждае от колективни мерки. Това би могло да се увенчае с успех, ако се търси достатъчно отговорност за индивидуалистичните тенденции в постмодерните общества. В центъра на понятията за свобода и еманципация на левите вече не могат да стоят социални групи, какъвто беше случаят през 19-ти и 20-ти век. Понятието за свобода на левите трябва да бъде индивидуално ориентирано: свободата на отделния индивид за един самоопределен живот, за реализиране на индивидуалните му амбиции и потенциал, а именно за неговия напълно личен стремеж към щастие. В центъра на едно такова понятие за свобода трябва да стоят размисли за това как да бъде заси-

лен отново контролът на хората върху техния собствен живот:

- Как ефективно може да бъде ограничено социалното и икономическо неравенство на шансовете и какво могат да допринесат за това възможности за образование и квалификация?
- Как могат да бъдат ограничени асиметриите в икономическата и политическата власт (и в полза на администрациите и бюрокрациите)?
- Как може да бъде върнато на хората чувството за контрол над собствения им живот и възможността за реализиране на индивидуални амбиции и представи за щастие?

4. Как може да бъде съживено и подсилено демократичното участие?

От централно значение в този контекст е разширяването на правата за участие на гражданите чрез активни и директни форми на демокрация. В западните общества доверието на гражданите към съществуващите форми на представителна демокрация спада. Хората се съмняват, че могат демократично да повлияят на политиката, както и в способността ѝ да направи промяна и да решава проблеми. Тази тенденция като че ли беше подсилена от капитулацията пред финансовите пазари и лишаването на националните парламенти от власт чрез механизмите на европейската политика в контекста на еврокризата. Нови проблеми в епохата на „фабричните несигурности“, нови форми на политическите възможности за организация на обществата в ерата на Web 2.0 и нови очаквания на гражданите за участие в политиката в контекста на индивидуализирани общества карат почти непроменените от две столетия насам форми на представителна демокрация да изглеждат все по-незадоволителни. При това се разбира от само себе си, че и всички средства на директна демокрация трябва да останат в рамките на конституционните принципи и да се подчиняват на Европейската харта за основни права:

- Как могат да бъдат засилени демократичните възможности за участие на гражданите чрез разширяване на формите на директна демокрация (например референдуми) и активни средства на комунално, регионално и национално ниво?
- Как европейската система за управление на много нива може да бъде изградена така, че да не пренебрегва прозрачността и демократичното себеопределяне и същевременно да запази необходимата дееспособност на националните, европейските и глобални политики?
- Как съществуващите политически институции – и не на последно място партиите – могат да се ориентират по-близо до гражданите и да им предоставят повече възможности за участие?

5. Как може да бъде задоволена жаждата на хората за идентичност и принадлежност?

Половин век на масова имиграция към Западна Европа доведе до огромно нарастване на културната, етническа и религиозна хетерогенност. Един от най-важните въпроси за бъдещето на политиката в Европа е политическото и социално справяне с тези различия. Мултикултурните стратегии на левите намират все по-малко приемственост дори и сред исторически твърдия им електорат. Същевременно „европейската утопия“, за разлика от старата национална държава, се натъква на все по-голяма скептичност, защото процесът на европейска интеграция все повече се свързва с намаляване на социалните права и социалната защита. Ако левите искат да постигнат политическо мнозинство, трябва да дадат задоволителен отговор на въпроса за идентичността и „чувството за принадлежност“ на човешкия зоон политикон¹:

- Каква роля ще играят за в бъдеще националната държава и националната идентичност? Политиката на преразпределе-

ние не се ли гради именно на едно споделяно „национално“ чувство на колективна идентичност? Не изисква ли това поне една умерена асимилационна политика, в центъра на която трябва да остане националната идентичност? Или старите форми на колективна идентичност могат да бъдат заместени от нови, мултикултурни и европейски модели?

- Какъв е полисът на една лява политика? Кои социални, културни, политически и икономически интереси и групи иска да подкрепя и представлява лявата политика? Претенцията на социалдемократията да представлява политически преди всичко ниско привилегированите и „малките хора“ все по-трудно може да емпирично се докаже в редица държави. Можем ли (и искаме ли) да върнем тези групи обратно в социалдемократическия електорален алианс? Или ще приемем едно пълзящо трансформиране в партии от публичния сектор и от ляво-либерални (образовани) средни класи, опитвайки се съответно да създадем политическо мнозинство за бъдещето чрез нови форми на коалиции и алианси?
- Каква „общоидентичност“ иска да конструира левицата, за да отговори на емоционалните потребности за принадлежност на хората?

6. Как може претенцията за справедливост между половете да се утвърди в житейската практика?

Законната равнопоставеност на мъжа и жената е едно от най-големите политически постижения на прогресивната политика през 20-ти век. Зад формалната законна равнопоставеност, обаче, ежедневието ни крие най-различни форми на дискриминация на половете, особено на жените. В Източна Европа тази ситуация отново видимо се изостри след падането на реално съществуващия социализъм. Тези форми

¹ лат. *zoön politikon* – политическо животно, бел. пр.

на дискриминация са най-ясно изразени в икономическата сфера. Там продължават да съществуват огромни разлики във възнаграждението и кариерното развитие между мъже и жени. Същевременно части от женското население (вече) не споделят напълно класическото ляво-либерално понятие за еманципация. На едностранното акцентирание върху професионалната кариера за сметка на ролята в семейството само отчасти се гледа позитивно. Особено в Източна Европа, след опита от държавния социализъм, жените търсят нови начини за упражняване свободата на избор и се стремят към един по-добър баланс между професионална кариера и семейство.

Трябва да бъде намерен нов баланс между еманципация, семейна политика, както и „качество на живот“, който предлага на жените нови възможности за самореализация и реални, не само правни шансове и справедливост според приноса:

- Кои са институционалните предпоставки за премахване на различията във възнагражденията между половете и недостатъчното представителство на жените на ръководни позиции?
- Какви институционални предпоставки са необходими, за да се предоставят на хората истински възможности за избор между професионална кариера и семейство?
- Как могат да бъдат преодолените женомразките световни възгледи, презрението към жените и враждебността срещу еманципацията преди всичко при етническо-религиозни малцинства? Как може да се предотврати връщането назад по отношение на постигнатия напредък при равнопоставеността под претекста на религиозната толерантност?
- Предвид застаряващото население и ниските квоти на раждаемост, нуждаем ли се от една политика на изразено обществено внимание към и „преоценка“ на детската, здравната грижа и социалното подпомагане?

7. Как индустриалното общество може да постигне екологично обновяване?

Екологичното обновяване на индустриалното общество е предизвикателство за цяла Европа. Една по-висока ефективност при използването на ресурсите в производството и потреблението е не само екологично, но и икономически необходима. Тя е централен елемент от запазването на конкурентоспособността на Европа в световната икономика. Освен това, една социалдемократическа концепция за екологично обновяване трябва естествено да постави въпроса за смисъла и причината за материално производство. По-голямото материално благополучие не води автоматично до по-голяма удовлетвореност на хората. Равнопоставеността, справедливостта, стабилната заетост и индивидуалната свобода за реализация са много по-съществени детерминанти на човешката удовлетвореност в модерните общества:

- Как да свържем екологичното обновяване на производствения апарат с едно подобряване на качеството на живот и възможностите за себerealизация на хората? Как да гарантираме, че „третата индустриална революция“ ще доведе и до спечелване на пространства за един премерен баланс между работа и семейство и до по-хуманни трудови отношения и условия на труд?
- Как да ускорим реструктурирането на материалното производство в методи, шадящи околната среда и пестящи ресурсите?
- Кога можем да разчитаме изцяло на пазара, в кои случаи се нуждаем от по-силно държавно регулиране и намеси и как да гарантираме, че това реструктуриране ще успее в цяла Европа, а не само в структурно по-силните региони на Западна и Северна Европа?
- Какво понятие за благополучие и прогрес искаме да противопоставим на чисто материалистичните и консуматорски ориентирани концепции на неолиберализма за благополучие и рас-

теж? Как аспектите за устойчивост се обвързват с предизвикателствата на социална справедливост?

8. Как се гради отношението между държава и пазар и как може да бъде гарантирана държавната (финансова) дееспособност?

Преодоляването на финансовата криза най-напред беше свързано с надеждата, че тя би могла да бъде използвана за едно ново дефиниране на взаимоотношенията между гражданско общество, икономика и политика, базирано на принципа на една здраво скрепена, както социално, така и политически, пазарна икономика. Оттогава международната финансова криза се разви по пътя на икономическа криза в криза на държавните бюджети. Внезапно старите неолiberaлни доктрини на спасението се утвърдиха отново, въпреки че сега проповядват присъщата нужда от строги икономии и съкращаване на разходите. Причините за държавното задлъжняване все повече излизат от полезрение. Режимът на строги икономии не застига само държавите от Европейския съюз. Императивите „Пести!“ и „Приватизирай!“ поставят възможностите на държавата да управлява икономиката и обществото в много тесни граници. В дългосрочен план това крие опасност както за социалната държава, така и за демокрацията. В Германия влезе в сила императив за ограничаване на държавните разходи с ранг на конституционен акт, наред с правовата и социална държава. Политическият ангажимент отслабва там, където представителите на държавната и местна власт вече не могат да влияят върху обхвата и насоките на обществените услуги:

- Как може да се гарантира, че финансовият сектор ще възвърне „обслужващата“ си функция за реалната икономика? Какви форми на европейско и глобално управление са необходими, за да може да се влияе с регулации на глобални (финансови) пазарни движения? Достатъчна ли е досегашната национална, европейска и глобално приетата регулационна рамка за финансовия сектор?

- Как може по време на криза в Еврзоната да заработи една европейска координация на икономическите политики, която се грижи в еднаква степен за страни с излишък и дефицит, омекотява макроикономическите и циклични дивергенции в рамките на европейското пространство, грижи се за хармонизиране на данъчните политики и при това не губи от поглед целта за една социална Европа? Политически възможно ли е нещо като финансово изравняване в цяла Европа, с оглед на свивашите се финансови полета за действие и намаляващата „готовност за солидарни действия“ вече в националните рамки?

- За да могат да бъдат гарантирани висококачествени услуги в образователната и социалната сфера в интерес на човешкия капитал в дългосрочен аспект са необходими значително повече както публични, така и частно финансирани инвестиции в тези области. Как трябва стратегически правилно да бъдат използвани наличните публични ресурси? Образованието, иновативността и инвестициите в социалното и демократично единство на обществото ли са решаващите фактори за бъдещето?

- Какво влияние оказва демографската промяна върху държавните финанси? Носят ли всички държавни разходи печалба в смисъла на икономическо и обществено-политическите цели, свързани с това? За кои цели обществото е готово да плаща повече данъци? Как финансирането на държавните бюджети може да бъде организирано по-справедливо за в бъдеще?

9. Каква роля трябва играе Европа за в бъдеще?

Старият разказ за Европейския съюз като проект за мира в един разтърсен от конфликти и войни континент вече не върши работа. Настоящата криза в икономическия и валутен съюз не е единствената, която предизвиква скептичност във всички общества по отношение на постиженията на европейската интеграция. „Отдалечени-

ят от гражданите“ Брюксел изглежда като едно „недемократично чудовище“ или дори като „троянски кон“ на една пазарно-радикална глобализация. С оглед на това развитие, много хора виждат спасението си в завръщане към една национална държава. Във всеки случай, съществуват редица проблеми, които европейските национални държави вече не са в състояние да решат в свят с нови геополитически структури на властта. Националната сфера на влияние и регулационните компетенции се нуждаят от европейско допълнение, например при преодоляването на глобалните финансови кризи, контрола на рисковете за околната среда, оценката и контрола на технологични рискове, на милитантни конфликти или контрола върху имиграционните движения.

В миналото социалдемократията успешно допринесе за регулацията и социалното изграждане на националните макроикономики. Под знака на глобализацията европеизацията на тази регулаторна дименсия предлага на социалдемократическите партии голям потенциал за усъвършенстване на техния профил. Водещ модел би могъл да бъде един съюз на благополучието и сигурността, който, с помощта на запазващи суверенитета регулираши политически компетенции, да пусне в действия конвергенцията на икономическо и социално развитие и на базата на общите демократични принципи и ценности отговаря на предизвикателствата пред политиката по сигурността. Без едно социално подплатено политическо единство (Юрген Хабермас) в Европа високо цененото многообразие, културното богатство на континента и обезпечаването на социалната държава ще бъдат смазани между глобалната икономическа динамика и новите геополитически констелации на властта.

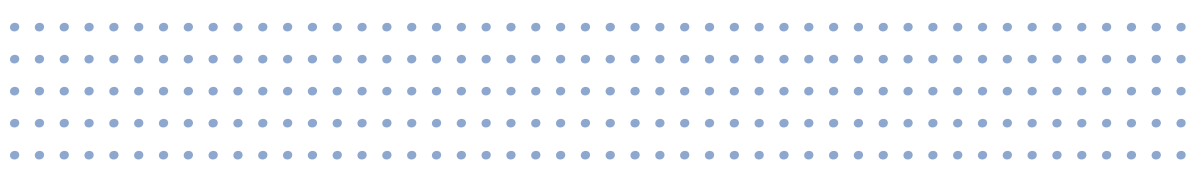
Пътят нататък естествено е крайно несигурен. На фона на настоящите дебати по кризата в Евроната, критиците насочват вниманието към проблема със стабилността, на социалното разделение, към дефицитите в координацията на икономическата политика и липсата на демократична обратна връзка. Най-новото разширяване, подсилено отново от последните финансови и икономически кризи, също допринесе за уве-

личаване на структурната хетерогенност в рамките на общността. И в крайна сметка, европейските институции, вземащи решенията, са в либерално-консервативни ръце. Социалдемократията е изправена пред дилема: повече Европа, разбира се, но каква Европа точно? Стратегията за един ляв европейски политически компас трябва да отговори на следните въпроси:

- Как да се реагира на намаляващото все повече обществено разбиране вътре в общността? Каква конкретната политика ще предложи общността за реализиране на модела за една социална Европа? Какви са предложенията за разрешаване на оспорваната между държавите-членки и гражданите оценка на съотношението на задълбочаване и разширяване, както и на национална отговорност и общностна солидарност?
- Къде са границите на Европа – географски и институционално? Какво искаме – Европа на нашите или европейска нация? Как да защитим идентичностните национални постижения (в икономиката и обществото) и демократичните права на националните парламенти?
- Къде и в дадения случай как трябва да бъдат укрепени общностните структури на управление на Европейския съюз? В кои области искаме повече общност и в кои не? Как изглежда една съвременна интерпретация на принципа на субсидиарност, която да създаде както дееспособен, така и демократично легитимен баланс между полетата на действие Европа, нация, регион и община?

10. Как може хегемонията на политическия дискурс да бъде спечелена отново и какви са опорите на една успешна стратегическа способност?

След загубата на власт в традиционните си държави и упадък на „Третия път“, в момента социалдемократията не разполага с никаква политическа стратегия. Както и преди, почти не се обмислят парадигмите, проекти и ключови теми, политиче-

ския персонал, възможностите за власт и комуникация за връщане на дискурсивната хегемония в политиката и обществото. От 2008 г. насам верижното влияние на финансовата и икономическа криза, прераснала в криза на държавните бюджети предоставя на социалдемократията всъщност един политизиращ конфликт. Въз основа на проблема ѝ с достоверността (като съпричинител на предполагаеми икономическо и финасово-политически иновации), на нея досега почти не ѝ се удаде да извлече от това политически ползи. Когато дебатите за задължняването на държавите в Европа и САЩ се изостриха през лятото на 2011 г., дори някои консервативни коментатори започнаха да критикуват финансовите пазари: В изданието „Дейли телеграф“ (Daily Telegraph) от 22 юли 2011 г. неговият бивш главен редактор и автор на автобиографията на Маргарет Тачър² в статията си „Започвам да си мисля, че левицата може и да се окаже права“ си задава въпроса дали левицата може би има право и примата на икономиката служи само на богатите.

Това развитие се придружава от нарастващ фатализъм, намалявашо доверие в регулаторната релевантност на политиката, продиктувано от властта на пазара и банките, на фона на нарастващо непостоянство в поведението на избирателите, намаляваш твърд електорат, както и нарастващите дясно-популистки и „омекотените“ консервативни офери за едно „голямо общество“. Тази негативно заключение важи с още по-голяма сила за Източната половина на Европа.

- Какви са реакциите в пет и повече партийни системи, при които самостоятелни правителства или естествени коалиции вече са почти невъзможни и хората трябва да се примирят с „принудителни“ коалиции, родени от изборните резултати? Широките народни партии на бъдещето ли ще бъдат онези, които остават изключително гъвкави що се отнася до формирането на коалиции,

бидейки достатъчно големи, за да блокират всяко управляващо мнозинство, които не ги включва?

- Синдикатите все още ли са естествените партньори на социалдемократията, както преди, или „привилегираното партньорство“ отслабва?
- Претенцията за обновяване на социалдемократията отразява ли се в собствените ѝ организации? Как тя посреща тенденцията за застаряване на членовете си и електората? Социалдемократическите партии ще приемат ли себе си и за в бъдеще като „партии-членки“? Как партиите ще избират ръководния си персонал?
- Лидерството в дебата в политиката и обществото се изразява и в един политически език. Той трябва да бъде изваен в контекста на социалдемократическите същностни моменти и ценности, да извежда на преден план ползата от една ориентация към общото благо за щастието на отделния индивид, да намалява комплексността, без да разчита на прости отговори и да предава позитивни послания.

Един нов социалдемократически прочит

За развитието на един нов достоверен политически прочит на социалдемократията са необходими много отделни стъпки – от същностно и практическо политическо естество. То се нуждае обаче и от идентифициране на подходящи символични понятия и действия, които подкрепят този прочит и го правят разбираем. Една от най-големите трудности тук ще бъде освобождаването от езика и гледните точки както на политически медиалните елитни кръгове, така и на познатата партийна среда. Не би трябвало обаче непременно да се плашим от упрека за популизъм: заключението на дисидента от ХДС (Християн-демократически съюз), Волфганг Бозбах важи и за лявата политика, а именно, че едно мнение не е автоматически грешно заради това, че се приема от мнозинството от населението.

² Книгата няма да бъде отпечатана, докато тя е жива.

За авторите

Д-р Ернст Хилебранд ръководи Отдел „Югоизточна Европа“ на Фондация Фридрих Еберт.

Д-р Геро Маас ръководи Отдел „Международен политически анализ“ на Фондация Фридрих Еберт.

До сега излезли издания на поредицата от публикации „Форум социална демокрация – визии и опции за ЮИЕ“

1.	Въздействията на ЕС върху Европейския социален модел и социалното единство Lothar Witte – Dr. Heinrich Sassenfeld
2.	Новата политическа икономия в европейската държава на благоденствието Patrick Diamond
3.	Европейски икономически и социален модел - географска карта на различните интереси Marius Busemeyer, Christian Kellermann, Alexander Petring, Andrej Stuchlik
4.	Социалдемократическа програма след разширяването на Европейския съюз Christoph Zöpel
5.	Унгарските вълнения – симптом на централноевропейската криза на присъединяването Michael Ehrke
6.	Социалната справедливост за 21 век група автори
7.	По пътя на преразгледания европейски модел Anthony Giddens
8.	Европа на регионите група автори
9.	Между стари рецепти и нови предизвикателства: Европейската левица трябва да се преориентира Ernst Hilebrand
10.	Печелившите от новия Европейски Договор Jo Leinen
11.	Гъвкава сигурност на трудовите пазари на Европа – тънката линия между гъвкавост и социална сигурност Inge Kaufmann, Alexander Schwann
12.	Финансовата криза и реакциите – какво се случи досега. Пет подхода в търсенето на изход Eric Helleiner
13.	От финансова криза до повратна точка Как “събпрайм кризата” в САЩ се превърна в световна и е на път да промени глобалната икономика Jacques Sapir
14.	Глобалната криза в европейската периферия Поглед от Централна и Източна Европа група автори
15.	Отдалечават ли се един от друг Европейският съюз и Балканите Björn Kühne
16.	Зората на новата ера За необходимостта от изграждане на социална демокрация в Европа Ерхард Еплер
17.	Социалдемократия и профсъюзи в Централна и Източна Европа Слаби връзки и скрити прилики Волфганг Шрьодер и Виктория Калас
18.	Екологична индустриална политика Стратегически подход за социална демокрация в Германия Бенджамин Микфелд

**FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG**